

'De tijd dat de liefde boven de geslachten uitgroeit' – hechting en verlangen in *Zesmaal* van Daniël Robberechts

Sven Vitse

In 1964 kreeg Daniël Robberechts de Arkprijs van het Vrije Woord voor de novellenbundel *Zesmaal*, een boek dat onuitgegeven is gebleven maar waarvan een drukproef in het Letterenhuis wordt bewaard. Het is een opvallend consistente bundel, waarin 'zesmaal' op indringende wijze verslag wordt gedaan van affectieve structuren (van hechting en verlangen) die optreden in steeds wisselende constellaties. 'Misschien, misschien breekt hij ooit aan, de tijd dat de liefde boven de geslachten uitgroeit' (49), verzucht de verteller van 'De monoloog van Magdalena S.' In uiteenlopende contexten voeren de novellen protagonisten op lijden aan, of zich laten leiden door normatieve scenario's die vormen van hechting onderdrukken of integendeel opwekken en stimuleren. Veeleer dan voor subversie en bevrijding van deze normatieve scenario's zoeken de personages naar vormen van herstel binnen dwingende structuren. In deze bijdrage wil ik in de eerste plaats deze novellenbundel presenteren in het licht van Robberechts' poëtische project, dat vaak in epistemologische termen wordt opgevat. Daarnaast beoog ik een leeswijze die niet kritiekloos is ten opzichte van de affectieve scenario's die de novellen opvoeren, maar die deze vooral opvat als tentatieve alternatieven voor de retoriek van seksuele bevrijding die we conventioneel associëren met de periode waarin Robberechts zijn belangrijkste werken schreef.